

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kouluväkivallan kitkemisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Riikka Slunga-Poutsalon /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 598/2022 vp:

Mitä konkreettista hallitus tekee pikaisesti kitkeäkseen väkivallan kouluista ja taataksaan niin oppilaille kuin henkilökunnallekin turvallisen kouluarjen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perusopetuslain 29 §:n 1 momentin mukaisesti opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Säännös velvoittaa opetuksen järjestäjän huolehtimaan, etteivät oppilaat joudu väkivallan tai kiusaamisen kohteiksi koulussa tai muussa koulun toiminnassa. Opetuksen järjestäjän tulee laatia osaksi opetussuunnitelmaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta.

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi kouluissa on laadittava suunnitelmat perusopetuslain mukaisista kurinpitokeinoista.

Opetusta järjestettäessä on koko kouluyhteisön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa toiminnan keskeinen perusta. Turvallisuus kouluissa on keskeinen osa hyvinvointia. Kouluissa ei hyväksytä väkivaltaa ja kiusaamista. Kiusaamiseen ja väkivaltaan tulee viipymättä puuttua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti tammikuussa 2021 toimenpideohjelman kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Ohjelman keinot ovat ulottuneet kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen toimenpiteistä opettajien koulutukseen, lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä turvallisen ja hyvinvointia tukevan oppimisyhteisön toteutumiseen erilaisin keinoin. Tavoitteena on varmistaa, että jokainen

lapsi ja nuori saa käydä koulua turvallisesti. Taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset syrjimättömyydestä, jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen sekä nollatoleranssista koulukiusaamiselle.

Osana toimenpideohjelmaa toteutettiin lainsäädäntöhanke turvallisen opiskeluympäristön turvaamiseksi perusopetuksessa ja toisella asteella. Lakimuutoksilla täsmennettiin opetustoimen säännöksiä, jotta kiusaamiseen voitaisiin puuttua tehokkaasti ja oikea-aikaisesti, sekä turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen arki. Muutokset vahvistavat lapsen ja nuoren oikeutta käydä koulua ja opiskella turvallisessa ympäristössä antaen nykyistä parempia työkaluja kouluille ja oppilaitoksille puuttua kiusaamiseen, väkivaltaan ja häiritseen. Lakimuutokset tulivat voimaan 1.8.2022.

Perusopetuslain muutokset täsmentävät muun muassa opetuksen epäämistä koskevaa sääntelyä oppilaiden ja opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuuden takaamiseksi. Perusopetuksen oppilaan opetus voidaan jatkossa evätä jäljellä olevan koulupäivän lisäksi myös seuraavaksi työpäiväksi. Epäämisen aikana oppilaalle tehdään suunnitelma hänen tarvitsemasta oppilashuollollisesta ja muusta tarvittavasta tuesta, millä tuetaan oppilaan turvallista opetukseen paluuta.

Myös oppilaalla on osaltaan vastuu siitä, ettei hänen toimintansa vaaranna omaa tai muiden turvallisuutta. Perusopetuslakiin lisättiin oppilaalle velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta ja syrjimättä. Lisäksi oppilaan on toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden tai opiskelijoiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Näitä velvollisuuksia voidaan täsmentää opetuksen järjestäjän hyväksymissä järjestyssäännöissä.

Koulut ja oppilaitokset eivät ole yhteiskunnasta erillisiä toimijoita, vaan myös kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuu rikoksiksi luokiteltavia tekoja. Tämän vuoksi perusopetuslakiin, lukiolakiin ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin sisältyvät säännökset niin sanotun kaksoisrangaistavuuden kiellosta kumottiin. Säännökset ovat aiheuttaneet tulkinnanvaraisuutta siitä, estääkö koulun kurinpitomenettely rikosoikeudellisen menettelyn aloittamisen. Joissain tapauksissa kurinpitotoimia ei ole katsottu voivan määrätä mainittujen säännösten vuoksi. Muutos parantaa opetustoimen säädöksiin sisältyvien kurinpitotoimien käytettävyyttä, vaikka samassa asiassa olisi käynnistynyt rikosoikeudellinen prosessi. Tämä osaltaan lisää turvallisuutta kouluissa ja oppilaitoksissa.

Lisäksi osana lainvalmisteluhanketta valmisteltiin asetusmuutos, jolla lisättiin rehtorin oikeutta määrätä oppilas jälki-istuntoon, poistumaan luokkahuoneesta ja määrätä oppilas suorittamaan tehtäviä työpäivän päätyttyä. Aikaisemmin toimivalta edellä mainituissa asioissa oli oppilaan opettajalla. Muutos mahdollistaa, että kaikilla koulun opettajilla ja rehtorilla on toimivalta puuttua häiritsevään käyttäytymiseen koulun työpäivien aikana. Asetusmuutos tuli voimaan lokakuussa 2021.

Koulujen työrauhan edistämisessä ei ole kyse vain oikeudellisista keinoista, vaan työssä korostuu ensisijaisesti koulujen toimintakulttuuri ja -tavat sekä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen on laaja yhteiskunnallinen tehtävä. Koulukiusaaminen ja -väkivalta ei rajoitu vain kouluun, vaan sen ehkäiseminen on koko yhteiskunnan asia.

Helsingissä 13.12.2022

Opetusministeri Li Andersson

VN/31711/2022-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: